

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W KONINIE **ДЕРЖАВНА**
ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА В КОНІНІ **UNIWERSYTET NARODOWY W**
UŻHORODZIE **УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
AKADEMIA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W CHERSONIU **ХЕРСОНСЬКА**
АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
PAŃSTWOWY UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY W KRZYWYM ROGU
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY. TOM V

Pod redakcją:

Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Pnytskyj

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ. ТОМ V

За редакцією:

Ян Грєсяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Chersoń – Krzywy Róg
2018

Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг
2018

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том V / [редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. – Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2018. – 438 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Tom V / [red.: J. Grzesiak, I. Zymomrya, W. Ilnytskyj]. – Konin – Użhorod – Chersoń – Krzywy Róg: Posvit, 2018. – 438 s.

ISBN

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей V-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, суспільних та природничих наук, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **P.Goldyn**; dr hab., prof. **I.Zymomrya**; dr hab., prof. **M.Zymomrya**; dr hab., prof. **W.Plnytskyj**; dr hab., prof. **M.Pantjuk**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr. **A.Dushnyi**, dr **R.Zhovtanyi**; dr **O.Zhyhaylo**; dr **M.Pahuta**.

Redakcyjna kolegia:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; д-р габ, проф. **П.Голдин**; доктор філологічних наук, проф. **І.Зимомря**; доктор філологічних наук, проф. **М.Зимомря**; доктор історичних наук, проф. **В.Ільницький**; доктор педагогічних наук, проф. **М.Пантюк**; доктор педагогічних наук, проф. **Ю.Кузьменко**; доктор педагогічних наук, проф. **О.Невмержицька**; кандидат педагогічних наук, доц. **А.Душний**, кандидат філологічних наук, доц. **Р.Жовтани**; кандидат психологічних наук, доц. **О.Жигайло**; кандидат педагогічних наук, доц. **М.Пагута**.

Recenzenci:

dr hab., prof. **Zenon Jasiński**
dr hab., prof. **Ihor Dobriański**

Recenzenti:

д-р габ., проф. **Зенон Ясіньскі**
д-р педагогічних наук, проф. **Ігор Добрянський**

ISBN

© Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький, 2018
© Посвіт, 2018

ЗМІСТ

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Арсан О., Хоменчук В., Савлучинська М., Олещук В., Сенчишин Л. Глутаматдегідрогеназна активність в тканинах коропа за дії сирої нафти

Борсюк М., Гуменюк Г., Жирська Г. Законодавчі засади поводження з відходами в Україні

Герц А., Табол І., Охотницька В. Аналіз та оцінка забруднення атмосферного повітря інтелектуальними засобами вимірювання

Ноба N., Isaeva I., Karmazina I. Regarding the improvement of academic integrity among students and stuff of medical university

Гоцуляк Л., Сенік Ю., Хоменчук В., Курант В. Кондуктометрія як один з методів визначення фальсифікованого молока

Григорчук І. Вплив систематичних занять за комп'ютером на фізичний розвиток підлітків

Зайцева І., Свіницька М. Оцінка шкодочинності і визначення видового складу комах – карпофагів *Quercus robur* L. у насадженнях м. Дніпро

Іванова В., Непша О., Оболенська Д. Сучасні екзогенні геологічні процеси в Запорізькій області та їхні наслідки

Іванченко О. Характеристика фітосанітарного стану дендрофлори Лівобережного парку м. Кам'янське

Лешко Р. Енергетичні спектри квазічастинок у відкритих наносистемах у рамках багатозонного наближення

Мудрак О., Тарасенко Г., Мудрак Г., Балтремус К. Взаємодія природи і культури в епоху екологічної кризи

Осійчук Ю., Николайчук А., Гуменюк Г., Зіньковська Н. Форми фосфору у воді і ґрунтах

Піддубна Ю., Кондель В. Дослідження впливу фтору на життєдіяльність людини

Рабченюк О., Гудзь К., Гаврилук Х., Хоменчук В., Курант В. Активність каталази та супероксиддисмутази в тканинах риб за дії підвищених концентрацій іонів Fe^{3+} у воді

Ткаченко І., Краснобокий Ю. Особливості формування астрофізичних понять

Ткаченко І., Підгорний О. Особливості використання мобільного додатку «Star Walk 2» у вивченні шкільної астрономії

Шевчик Л., Кравець М., Хоменчук В. Анатомо-морфологічні показники коропа з малих річок Тернопільської області

Яворівський Р., Цапок Н. Видовий склад родини *Brassicaceae (Cruciferae)* L. у флорі Тербовлянського району Тернопільської області

Відомості про авторів

ВЗАЄМОДІЯ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ В ЕПОХУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ

Межа між природою і культурою не є абсолютною. Вона є відносною, оскільки не протиставляє їх, а розрізняє в межах певної цілісності. В загальноісторичному аспекті вся природа набуває потенціально культурного значення і стає «частиною» культури. В такому аспекті культура не ліквідує значення природи для людини, не спростовує її ставлення до неї, а сама виступає як специфічна для людини форма зв'язку з природою, її єдності з нею. Природа і культура, взаємодіючи, завжди допомагали виявити кожна кожній свою сутність. Природа завжди була певною мірою взірцем для культури, оскільки уособлювала норму здорового буття.

У той же час визначні мислителі минулого в процесі духовного пошуку морально гідного смислу людського буття відкидали культуру як силу, протилежну природі і руйнуючу її (Ж.-Ж. Руссо, Л. Толстой). І сьогодні опозиція «природа – культура» досліджується в працях численних філософів і культурологів (О. Шпенглер, К. Леві-Строс, Й. Хейзінга та ін.).

Сьогодні філософська думка (Ю. Давидов, М. Кисельов, В. Крисаченко, Я. Мінкявічюс та ін.) стверджують, що культура не стільки відрізняється від природи, скільки пов'язана з нею, навіть передбачає її, так чи інакше включає в себе. Культура, по суті, є людським ставленням до природи, є виявом людяності в універсальному значенні такого ставлення до світу. Міру людяності я по відношенню до природи правомірно вважають мірою культури, її іманентним критерієм. Зокрема, М. Кисельов підкреслює, що протиставлення культурного і природного як двох незалежних сутностей, яке знаходило вияв в одвічній опозиції «культура – натура», власне і породило сучасну екологічну ситуацію [1]. Світ природи і світ культури неправомірно роз'єднувати і протиставляти один одному. Кожний з них страждає окремо: природа – від екологічної кризи, культура – від кризи духовної.

Маємо переконавання у тому, що матеріальні здобутки суспільства утворюють культуру лише тоді, коли допомагають удосконалити людину і систему її відносин з природою. Культура ж, яка опікується лише матеріальною стороною без відповідного прогресу духовного, на думку А. Швейцера, схожа на корабель, який втратив рульове управління і приречений на катастрофу [3]. Саме духовність стає символом іншої природи людини, яка ніби «ширша» від тілесної субстанції і яка породжує справжню культуру як спосіб наближення знов-таки до природи.

Дослідити взаємозв'язки природи і культури неможливо поза аналізом культури як соціального феномена та її функцій відносно природи. Найбільш цінними функціями культури у контексті досліджуваної проблеми слід вважати освоювально-перетворювальну, нормативно-регулятивну, захисну.

Ми виходимо з того, що культуру потрібно розуміти не лише як результат людської діяльності, але й як якісну характеристику самої діяльності. Невипадково філософи вважають культуру технологією діяльності (М. Каган). Культуру можна тлумачити також як процес творчої діяльності, в якому відбувається розширення діапазону відносин між людиною і природою, збагачення їх новими цінностями. В цьому процесі не тільки людина створює природу, але й під впливом природи людина створює себе як суб'єкта культурного процесу.

Освоювально-перетворювальна функція культури реалізується у взаємодії людини з природою, результатом чого є поява культурних рослин, приручення тварин, виведення нових порід, генна інженерія тощо. Сьогодні зв'язки людства з природою значно більше опосередковані культурою, ніж раніше, але відповідно удосконалилась і мова виявлення цих зв'язків. Прикладом «ідеальної» взаємодії людини і природи, на думку дослідників, є сади і парки (Д. Ліхачов). У пошуках виходу із тупиків урбанізації людина створює грандіозні концепції «паритетного союзу» з природою: своєрідні проекти містобудування (Ле Корбюзьє), ідеї екополісу (міста-сади) та ін.

Нормативно-регулятивна функція культури набуває особливої ваги в епоху екологічних негараздів. Завдяки цій властивості, культура могутньо впливає на ставлення людини до природи. В системі культури активно конденсуються не лише функціонально корисні форми діяльності, але й її ціннісно-сміслові значення. Духовні цінності, виплекані культурою, утворюють загальнозначущі норми ставлення до навколишнього світу, зумовлюють певні форми світо відношення, тобто реалізують нормативно-санкціонуючу функцію [2].

Реалізація захисної функції культури також обумовлена усвідомленням культурних норм-цінностей ставлення до природи. Глибоке осягнення нерозривного зв'язку з природою, розуміння гуманістичних норм взаємодії з нею дозволяє людині самореалізовуватись як в сфері творчої свободи, так і в сфері високої відповідальності за наслідки своєї діяльності. Культура ніби перетворюється на «захисну оболонку» від власного егоцентризму, стає «цілісним адаптивним механізмом» (Е. Маркарян), який сприяє самозбереженню людства як роду.

Варто згадати й про особистісну культуру як про індивідуальну форму вияву результатів культурного впливу суспільства на людину і результатів сприйняття особистістю культурних цінностей. Це міра активного індивідуального освоєння загальнолюдських і національних надбань, міра індивідуальної культурної діяльності людини в природі. Проте навряд чи сума знань про природу може повністю забезпечити рівень культури особистості, хоча кількісні й якісні характеристики в її структурі щільно пов'язані між собою. Індивідуальну культуру людини являє собою конгломерат знань, переконань, умінь, здібностей, освоєних методів і способів діяльності. Особистісна культура утворює змістове наповнення життєдіяльності, стилю та способу життя людини в природі. Індивідуальна культура має, перш за все, ціннісно-оцінювальне значення у відображально-регулятивних процесах, тобто забезпечує ціннісний характер життєдіяльності індивіда. Отже, культуру можна тлумачити як соціальну систему загальнолюдських норм і цінностей, які: 1) визначають гуманний спосіб світо відношення; 2) стверджують людський сенс буття в природі; 3) народжують ціль і смисл життєтворчості у сфері людської свободи і одночасно високої відповідальності; 4) сприяють гармонізації відносин людини з природою.

Культурні норми і цінності детермінують розвиток особистісної культури індивіда, яка: 1) утворює ансамбль соціокультурних якостей, що забезпечують ціннісний характер життєдіяльності людини в природі; 2) обумовлює програму соціально заданої, історично набутої, індивідуально освоєної діяльності в природі; 3) визначає якість ставлення людини до природи, опосередковуючи вербальні, практичні, практично-духовні його форми.

Таким чином, культура є абсолютною необхідною умовою гармонізації взаємовідносин людини і природи. Розвиток культури не нівелює природу, а навпаки, відводить їй чільне місце в розвитку людського духу. Тому сьогодні лунають голоси на захист не лише природи, але й культури, оскільки існування однієї без іншої абсолютно неможливе. Лише духовне удосконалення людини як природної істоти і як суб'єкта культури здатне розірвати порочне коло самознищення людства внаслідок деформації стосунків у системі «суспільство – природа».

ЛІТЕРАТУРА

1. Киселёв Н.Н. Мировоззрение и экология. – К.: Наукова думка, 1990. – 216 с.
2. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія, культура, політика: концептуальні засади сучасного розвитку. – К.: Знання України, 2001. – 598 с.
3. Швейцер А. Культура и этика. – М.: Прогресс, 1973. – 343 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY. TOM V

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ. ТОМ V

*Редактори-упорядники –
Ян Гжесяк, Іван Зимоля, Василь Ільницький*

*Макетування та верстка – Василь Герман
Дизайн обкладинки – Олег Лазебний*

*Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність
інформації та точність цитувань відповідальності не несе.
При передруці статей посилання на збірник є обов'язковим.*

Здано до набору 09.03.2018 р. Підписано до друку 27.03.2018 р.

Гарнітура Times. Формат 60x84 1/16.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. **13,7. Зам. № 1320**

Наклад 300 примірників

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Друк ПП «П'ОСВІТ»

Адреса: вул. І. Мазепи, 7, м. Дрогобич, 82100 Україна

тел. факс (03244) 2-23-35, тел.: 3-38-50, 2-23-76.

E-mail: posvitdruk@gmail.com